https://doi.org/10.24271/garmian.165 http://garmian.edu.krd

جینۆسایدی زمان
زمانی کوردی بەنمونە

پ.ی. د. دارا حەمید محەمەد
کۆلێژی پەروەردە - زانکۆی گەرمیان

پێشەکی :

کۆمەڵکوژی (جینۆساید Genocide) یەکێکە لەسیما دیارەکانی تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی سەدەی بیستەم " کە زیاتر میللەتانی بندەستی کردووەتە ئامانج " ئەم تاوانە بەچەندین فۆرم و شێوازی جیاواز ئەنجامدراوە " قوربانی یەکەمی تاوانەکانی جینۆساید ژن و منداڵ و پیروپەککەوتوان بوون ئینجا تاوانەکان باڵیانکێشاوە بۆسەرجەم چین و توێژەکانی کۆمەڵی میللەتانی بن دەست .

لە ئێستادا جینۆساید سەرباری ئامانجی یەکەمی کە توانا مرۆییەکانی کۆمەڵگە ژێردەستەکانە "فراوان و فرەڕەهەندبووە بەشێوەیەک سەرجەم جومگەکانی ژیانی کۆمەڵگە بن دەستەکان دەگریتەوە وەک جینۆسایدی(ژینگە " ئابوری " زمان " کلتور " شارستانییەت ....تد) . ئێمەش وەکو کورد سەرجەمی جۆر و شێوازەکانی جینۆسایدمان لەلایەن دەسەڵاتە یەکلەدوایەکەکان و داگیرکەرانی خاک و نیشتمانمانەوە بەرانبەر ئەنجامدراوە .

ئەم توێژینەوەیە هەوڵێکە بۆ خستنەرووی جۆرێکی نوێ لە جینۆساید کە (جینۆسایدی زمان)ە "وێنەی ئەم جۆرەی جینۆساید لە مێژوودا هەن" بەڵام ئەوەی ئێمە مەبەستمانە هەوڵەکانی دوژمنانی کوردە بۆ جینۆسایدکردنی زمانی کوردی و خۆڕاگری زمانی کوردییە لەئاست ئەو تاوانانەدا. بۆ ئەنجامدانی ئەم توێژینەوەیە ڕێبازی پەسنی شیکەرەوەیی و بەپێی پێویستیش ڕێبازی دایکرۆنی بەپەسەند زانرا " بۆ ئەو مەبەستەش توێژینەوەکەمان دابەشکردووە بە سەر پێشەکییەک و دوو تەوەر بەم شێوەیە:

تەوەری یەکەم : باس لە جینۆساید وەک زاراوە و کورتەیەکی مێژوویی ئەو جۆرە تاوانە و جۆر و شیوازەکانی بەرانبەر بە زمان دەکات.
تەوەری دووەم تایبەتە بە جینۆسایدی زمان و ئەو یاسایانەی حکومەتە یەک لەدوایەکەکانی عێراق بۆ لاوازکردن و دواتر لەناوبردنی زمانی کوردی دەریانکردووە.

لە کۆتاییشدا ئەنجامەکانمان خۆستووەتەروو . دواتریش ئاماژەمان بۆ ئەو سەرچاوانەکردووە کە سوودمان لێوەرگرتوون.

پاری یەکەم : جینۆساید وەک زاراوە

جینۆساید وەک زاراوە لە دوو بەش پێکدێت "Genose) وشەیەکی گریکییەو بەمانای رەگەز دێت Caeder وشەیەکی لاتینییە و بەمانای لەناوبردن دێت " لە هەر دوو وشەکەش وشەیەکی لیکدراو پێکهاتووە (Genocide)کە مانای کۆمەڵکوژی دەگەیەنێت (.Mish, Fredrick .2004)بەم شێوەیەش جینۆسایدی زمان واتە لەناوبردن و کۆمەڵکوژی زمانەکانە"

بەو پێیەی زمان لە گرنگترین پایەکانی چییەتی مرۆڤە " ستراکچەری کۆمەڵی مرۆڤایەتی دوای گەلاڵەبوون و بونیادی زمان فەراهەمبوو " (زۆربەی شێوەکانی چالاکی مرۆیی پشتبەستوو دەبێت بە هاوئاهەنگی دووکەس دووگروپ یان زیاتر " زمانی هاوبەش کارئاسانی زیاتر بۆ بەرهەمهێنان و کاری زیاترفەراهەم دەکات " (**د. دارا جمید و د. محمد زەهاوی"** 2015:.228)هەر ئەمەش بۆخۆی هۆکارێک دەبێت بۆ ململانێی زمانەکان و هەوڵی زمانێک بۆ زاڵبوون بەسەر زمانەکانی دەوروبەری و بوونی بە زمانی سەردەست دێنێتە ئاراوە .

ململانێی زمانەکان لە کۆنەوە تائەمرۆ " لەوەتەی زمان پەیدابووە و کۆمەڵی مرۆڤایەتی پێکهاتووە " بوونی هەیە ئەو ململانێیە زۆر جار گەیشتۆتە ئاستێک کە زمانیک یان چەند زمانێک لەناوچوون و مردون یان لەناو زمانیتردا تواونەتەوە " ململانێی زمان شێواز و جۆری زۆری هەن.

تایبەت بە ململانێی زمانەکان پێویستە ئاماژە بۆئەوە بکەین " کە خودی زمانەکان لەگەشە و گۆڕاندان و ئەوەش سروشتی زمانەکانە " زمانیش گەر لەشوێنی خۆی وەستا ئەوا لە مردن نزیک دەبێتەوە (**لویس جان "** 2012 : 8) . گۆڕانیش مەرج نییە هەرِەشە بۆسەر زمان دروست بکات " هاوکات دووریش نییە لەهەرِەشەبۆسەرزمان و لەناوبردنی زمان گەر سیستماتیک نەبێت " هۆکارگەلیکی زۆر هەن دەبنە مایەی گۆڕان لەزماندا " لەوانە :(رامیاری " ئابووری " کۆمەڵایەتی . جوگرافی " ئاینی " رۆشنبیری ...تد) (**ئازاد عزیز "** 2014 : 27) " ململانێی نێوان زمانەکانیش یەکێکە لەهۆکارە سەرەکییەکانی گۆڕان لە زمانەکاندا " . چونکە زمان بەشێکە لەو ژینگەی تیدا بەکاردەهێنرێت هەر گۆرانکارییەک لەو ژینگەدا روودبدات راستەوخۆ لە زماندا رەنگدەداتەوە . بۆنمونە گۆڕان لە ئاستی وشەدا (لەئەنجامی هێرشی هیزێکی پەلاماردەردا دێتەئاراوە " یان لەئەنجامی بەپیرەوەهاتنی ئارەزوویەکە بۆ دەوڵەمەندکردنی زمان) (**لویس جان "** 2012 : 231).

لەپرۆسەی گۆڕان لە زماندا چەند راستییەک هەن پێویستە لەبەرچاو بگیرێن و لەبیرنەکرێن :

1- گۆڕان بەشێکە لە هەلکەوتی زمان " هەربۆیە هەموو زمانانی جیهان بەبەردەوامی لەگۆڕاندان و هیچ هێزێکیش نییە بتوانێت رێگریبکات لەروودانی گۆڕانی زمان

گۆڕان لە زماندا بەپێی سستم و دەستوور روودەدات " بۆیە مەرج نییە ببێتە مایەی هەرەشە بۆسەر زمان (**محمد معروف فتاح "** 1990 : 160) .

سەرباری ئەو راستییانە کە دیاردەی ئاسایین لە گۆڕانی زماندا بەڵام هۆکارەکانی جوگرافی و کۆمەڵایەتی و ئابوری ..تد رۆڵی دیاریان لە گورانی زماندا هەیە (هەر زمانێک جوگرافیای تایبەتی بەخۆی هەیە" (**هۆگر محمود"**2012: 129) سروشتی جوگرافی بۆ ژینگەی زمان کاریگەرییەکی گەورەی هەیە بۆ جۆری گۆڕان لە زماندا بەتایبەتی لە زمانە جیاوازە دراوسێکاندا .(**ئازاد عزیز:**2014: 27).

وەنەبێ باسی گۆڕان لە زماندا نوێبێت بەڵکو زانا و فەیلەسوفە کۆنەکان باسیان لێوەکردوە" بۆ نمونە پانینی و فەیلەسوفە هیندییەکان زیاتر لە چوار سەدە پێش زاین باسی گۆڕانیان لەهەردوو ئاستی دەنگ و وشەداکردووە . ئینجا فەیلەسوفە گریکی و بەدوایانیشدا رۆمانەکان و باسی گۆڕان لە قوتابخانە زمانییە عارەبییەکانیشداکراوە و شوینی دیاری هەبووە " بەتایبەتی قوتابخانەی بەسرە و کوفە " لەسەدەی هەژدەهەمیشدا یاکۆب گریم بەوردی باسی لە گورانی دەنگەکانکرد و چەند یاسایەکی گۆڕانی دەنگی دۆزیوەتەوە " کە دواتر بەیاساکانی گریم ناسران (**. دارا حمید "** 2010 : 29) .

هەندێک لە هۆکارەکانی گۆڕان لە زماندا لە ئەنجامی ململانێی زمانەکانەوە دەبێت وەک هۆکاری سیاسی (زۆرجار لەئەنجامی ململانێی سیاسی نێوان گروپەکان " یان شەڕ و داگیرکاریەوە زمانان تێکەڵدەبن و کاریگەرییان لەسەر یەکتر دەبێت " (**علی عبدالواحد "**2009: 247). هەندێ جار ململانێی نێوان زمانەکان جا بەهۆکاری سیاسی بێت یان ئاینی یان هەرکارێکیتر دەبێتە مایەی لەناو چوونی زمانێک یان زیاتر" ئەمە لە ململانێ سیاسی و ئاینییەکاندا زیاتر روودەدات چونکە هێزی دەسەڵاتدار و براوە لەو ململانێیانەدا بە هەموو شێوازێک هەوڵی سیڕینەوەی زمانانی بن دەستی خۆی دەدات " ئەمە بۆخۆی لەئەمڕۆدا دەچێتە قاڵبی جینۆسایدی زمانەوە .

لەمێژوودا لەئەنجامی ململانێی نێوان زمانەکان بە هەر هۆکارێک بووبیت زمانگەلیک لەناوچوون بۆنمونە :

1- بەكەم زانینی زمان لەلایەن خودی خاوەن زمان و قسەپیكەرانییەوە هۆكاریكی كوشندەیە بۆ لەناوچوون و لەناوبردنی زمان " " بەداخەوە ئەم دیاردە كوشندەیە ئاشكرا لە لایەن بەشێك لە كورد زمانانەوە بەدیدەكرێت " كە پێویستە زۆر بەتوندی و بەهەموو شێوازێك رووبەڕووی بوەستینەوە .

2- لەناوبردنی زمانێك یان تواندنەوەی زمانێك لەناو زمانیكیتردا لەئەنجامی دەسەڵاتداری زمانی سەردەست (**لویس جان "** 2012 : 140) . پەیوەست بەم خاڵە " ئەگەر سەیری زمانی قیبتی و كەنعانی " فینیقی " سریانی ...تد بكەین ئەوا ئاشكرا ئەو راستییەمان بۆ روون دەبێتەوە كە ململانێی زمان چۆن دەبێتە هۆی لاوازبوون و دواتر لەناوچون و كوشتنی زمان .

3- توێژینەوەكان ئەوەیان سەلماندووە كە لە ئێستادا هەر دوو هەفتە جارێك زمانێك دەمرێت " هۆكارەكەشی خودی مرۆڤە واتە مردنی زمان یان كوشتنی زمان بەهەر هۆكارێك لەو هۆكارانە بێت " كە پێشتر ئامەژەمان بۆكرد لە كردەی مرۆڤ بەدەر نییە " بەمەش جینۆسایدی زمانەكان دروستكراوی مرۆڤن گەرچی هۆكارەكان جیاوازبن (Crystal,D,2010 : 126) .

4- هۆكاری سیاسی و داگیركاری رۆڵی سەرەكی دەبینێت لە لەناوچوون و كوشتنی زماناندا " چونكە ئاشكرایە " گروپە سەردەستەكان هەوڵی راماڵینی زمانە بن دەستەكان دەدەن و زمانی خۆیانیان بەسەردا دەسەپێنن " بۆ نموونە لە سییەكانی سەدەی رابردوو زیاتر لە نیو ملیۆن كۆری گواسترانەوە بۆ سۆڤییەت و زمانەكەی خۆیان لێقەدەغەكرا ئێستا زمانی كۆری بەلای ئەوانەوە نامۆیە (**بیرنارد كامری "** 2007 : 102) . لە كۆتایی سەدەی نۆزدەهەم دەسەڵاتدارانی عوسمانی ژمارەكی زۆری كوردانی باكوریان گواستەوە بۆ وڵاتانی لیبیا و جەزایر، هەرچەندە بەشێكیان گەڕانەوە بەڵام زۆریان تا ئێستا لەو وڵاتانە دەژین و زمانی كوردی بەلایانەوە زمانێكی نامۆیە .

بەمەش دەردەكەوێت ، هەرچەندە هۆكارەكانی هەڕەشەی سەرزمان جیاوازبن " وەك هۆكاری سیاسی" كۆمەڵایەتی" ئابووری " جوگرافی " ئەدەبی " رۆشنبیری " تەكنۆلۆژی " بەڵام دەرئەنجامەكان یەكن " ئەوەش جینۆسایدی زمان و لەناوچوون و لەناوبردنی زمانەكانە " كە ئەمرۆ لەهەر كات زیاتر تەشەنەیكردووە " و توێژینەوەكان ئەوە دەخەنەروو كە تا نیوەی دووەمی سەدەی بیست و یەك نیوەی زمانانی جیهان لەناو دەچن .

پاری دووەم : جینۆسایدی زمانی كوردی

لێكدانەوە و تێڕوانینەكان بۆ زمان بەپێی تیۆریی و گریمانەكان جیاوازن " دیارترین پێناسەیان ئەوەیە " زمان پێناسی نەتەوەیە بەتایبەتی بۆ نەتەوە ژێر دەستەكان" هەر ئەم راستییە وا لە نەتەوە بن دەست و بێدەوڵەتەكان دەخوازێت " كە خاوەنی ستراتیژێكی زمانی و پلان و سیاسەتێكی زمانی وردبن " بۆئەوەی زمانەكانیان لە جینۆساید و لە لەناوبردن بپارێزن ، هاوكات ئاسایشی نەتەوەییشیان لە هەڕەشە بەدوور بێت چوون ئاسایشی زمان بەشێكە لە ئاسایشی نەتەوەیی (**قەیس كاكل** "2007 : 7).

پەیوەست بە زمانی كوردی ئەوا زۆر لە مێژە دوژمنانی كورد هەوڵی لاوازكردن و لەناوبردن یان ئاستەنگدروستكردن لە گەشەكردنیان داوە " هەر بۆیە شاعیرێكی وەك ئەحمەدی خانی (1650-1707) ئاماژە بەوە دەكات " كە زمانی كوردی هیچی لە زمانانی دونیا كەمتر نییەو دەڵێت " من رێچكە دەشكێنم و بە كوردی دەنووسم تاكو میللەتان نەڵێن كورد خاوەنی زمان و ئەدەب و مەعریفە نییە . وەك لەم شیعرەیدا دەڵێت :

خانی ژ كەمالێ بێ كەمالی
مەیدانا كەمالێ دیتی خالی
یەعنی نە ژ قابیل و خەبیری
بەلكی ب تەعەسوب و عەشیری
حاسل ژ عیناد ئەگەر ژ بیداد
ئەڤ بیدهەتەكر خیلافی موعتاد
سافی شەمراند ڤەخواری دوردی
مانەندێ دەری لیسانێ كوردی
ئینانە نیزام و ئینتیزامێ
كێشایە جەفا ژ بۆ عەیامێ
دا خەلق نەبێژن كو ئەكراد
بێ مەعریفەتن بێ ئەسل و بنیاد
ئەنواعی میلەل خودان كتێبن
كرمانج تنێ د بێ حسێبن

وەرگیراوە "لە مارف خەزنەدار" 2002 : 348

دیسانەوە وەک وەڵامدانەوەیەک بۆ ئەو کەس و لایەن و دەسەڵاتانەی زمانی کوردییان بە کەم زانییوە و بە زمانی ئەدەب و زانستیان نەزانیوە " حەزرەتی نالی فەرموویەتی :

تەبعی شەکەر باری من کوردی ئینشا ئەکا
ئیمتحانی خۆیە مەقسودی لە عەمدا وائەکا
کەس بە ئەلفازم نەڵی خۆ کردییە خۆ کوردییە
هەرکەسێ نادان نەبێ خۆی تالبی مەعنا ئەکا

دیوانی نالی ل106

ئەم دەقانە بەڵگەی ئەوەن " هەوڵی دژایەتیکردنی زمانی کوردی کۆنە " زۆر لە مێژە زمانی کوردی دراوەتە بەر نەشتەری دوژمنان بەڵام بتەوەی زمانەکە لەلایەک و پابەندبوونی کورد بە زمانەکەیانەوە وەک پیێناس بۆ ئەم میللەتە لەلایەکیترەوە وایکردووە " زمانەکەمان پارێزراو بیت .

دوای جەنگی جیهانی یەکەم و دابەشکردنی زمانی کوردی بەسەر هەرچوار وڵاتی عێراق و ئێران و تورکیا و سوریادا " زمانی کوردی تووشی دڕندانەترین جۆری جینۆسایدبویەوە " چ بە زەبروزەنگ چ بەیاسا و بەفەرمی ئەم زمانە لەو وڵاتانە قەدەغەکرا یان دژایەتی تەواو دەکرا . پەیوەست بەتوێژینەوەکەی ئێمەوە ئەوا تیشک دەخەینە سەر هەندێ لەو یاسایانەی کە لە دوای دروستبوونی دەوڵەتی عێراقەوە بۆ دژایەتیکردنی زمانی کوردی دەرکراون (**نەریمان خۆشناو** "2013 : 230) .

1- لە دوای پەسەندکردنی یەکەم دەستووری عێراقی لەساڵی 1925 بەهیچ شێوەیەک ئاماژە بە زمانی کوردی نەکراوە . مادەی 17 ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە زمانی عارەبی زمانی فەرمی وڵاتە بێ ئاماژەکردن بۆ هیچ زمانێکیتر ئەمە بۆخۆی گەورەترین هەڕەشەبوو بۆسەرزمانی کوردی ئاسایشی زمانی کوردی ئینجا ئاسایشی نەتەوەییمان . " کە وێڕای چەند جار داواکاری نوێنەرانی کورد لەبەغدا بۆ بەفەرمی ناساندنی زمانی کوردی بەڵام لەماوەی 1921 تا 1930 حکومەتی بەغدا هیچ هەنگاویکی ئەوتۆی نەنا بەرەو داننان بە زمانی کوردی وەک زمانێکی فەرمی لە عێراقدا (**نەریمان خۆشناو** "2013 : 231) هەنگاوی یەکەمی جینۆسایدکردنی زمانی کوردی لە عێراقی دوای دەوڵەتی عوسمانی لەو دەستوورەوە دەست پێدەکات تا دەگاتە ترسناکترین قۆناغەکان لە هەشتاکانی سەدەی بیستەم .

2- دوای ئەوەی کە عێراق لە ساڵی 1932 داوایکرد ببێتە ئەندام لە کۆمەڵەی گەلان " داوا لەدەوڵەتی عێراقکرا " دان بە مافی نەتەوەکانیتری عێراقدا بنێت " لەئەنجامدا عێراق زمانی کوردی بە زمانێکی فەرمی ناساند (**محسن محمد** "2001 : 118) .

3- لەدوای شۆڕشی 1958 لە یەکەم دەستووری کۆماری عێراقدا دان بە زمانی کوردیدا نرا و کوردیش وەک نەتەوەیەک بەهاوبەش لە عێراقدا هاتە ناساندن " بەڵام دواتر و دوای کودەتای 1963 و دووبارە نووسینەوەی دەستووری عێراق بەهیچ شێوەیەک باسی هەژمارکردنی زمانی کوردی وەک زمانی فەرمی لە عێراقدا نەکرا .

4- هەرچەندە دوای شۆڕشی تەمووزی 1968 و نووسینەوەی دەستوری نوێ کورد لە مافەکانی بێبەشکرا بەڵام سووربونی کورد و حزب و رێکخراوەکانی ئەو سەردەمە دەسەڵاتی نوێی عێراقی لە 1969 ناچارکرد دان بە مافەکانی کورد و زمانی کوردیدا بنیت و کورد چەند دەسکەوتێکی باشی هەبوو وەک خوێندن بە زمانی کوردی و بڵاوکردنەوەی گۆڤار و ...تد (**نەریمان خۆشناو** "2013 : 255) .

5- لەگەڵ ئەوەشدا کە سەرەتایەکی باش بۆ زمانی کوردی لە باشوری کوردستان لە ساڵی 1969 ەوە دەستپێدەکات بەڵام دواجار هەر سەرانی ئەو شۆڕشە گەورەترین مەترسی و هەڕەشەیان بۆ سەر زمانی کوردی و نەتەوەی کورد دروستکرد " بەتایبەتی لە ساڵانی هەشتا (بڕوانە بەڵگەنامەکانی ژمارە 2، 3،4)

6- بەپێی دووبریاری حکومەتی بەعس پلانی لەناوبردنی تەواوی زمانی کوردی داڕێژرابوو " پلانەکەش بەشێوەیەک بوو کەسەرەتا دەست بەلاوازکردنی زمانی کوردی بکرێت وەک لەبڕیاری ژمارە (71) ی 1989/3/18 دا هاتووە هەوڵبدرێت لەنیواان ساڵانی 1989-1990 رێژەی لە 70% ی زمانی کوردی لەناوببرێت و لە ساڵانی 1990–1991 زمانی کوردی بەتەواوەتی لەناوببرێت و بسردرێتەوە. (**بڕوانە بەڵگەنامەی ژمارە** (3) . ئاشکرایشە سڕینەوەی زمان واتە لەناوچوونی نەتەوە وەک چۆن چەندین نەتەوەی جیا لە عەرەب بەهۆی داگیرکاری و لەناوچوونی زمانەکەیانەوە لەناوچوون و خۆیان بوون بەعەرەب و زمانەکەشیان بوو بە عەرەبی .(**د. دارا حمید** "2015 :)

7- دیارە ئەو بڕیارانە هەمووی لەپیناو لاوازکردنی زمانی کوردی بووەو هەوڵی دوژمنانبووە بۆ جینۆسایدکردنی زمانی کوردی " بەڵام ئەوەی جێێ سەرنج و تێبنییە کە دوای ڕاپەرینی 1991 و دامەزراندنی پەرلەمانی کوردستان و حکومەت ئەفسوس زمانی کوردی لەئەنجامی کەم

شارەزایی دەسەڵاتی کوردی تووشی کێشە و گرفتبووە و تەنانەت ئەو هەرەشانەی حکومەتە یەکلەدوایەکەکانی عێراق بۆسەر زمانی کوردی دروستیانکردووە تا ئەمرۆش درێژەی هەیە .

8- یەکێک لەهەڕەشە گەورە و پر مەترسییەکان بۆسەر زمان هاندانی زارەکانی و دروستکردنی ململانییە لەنێوان زارەکانیدا " گرنگیدان بەزار لەسەربنەمایەکی سیاسی یان ناوچەگەرێتی مەترسی گەورە بۆسەر زمان دروست دەکات. لەمڕووەوە بەداخەوە حکومەتی هەرێم زۆر کەمتەرخەمانە کاریکردووە.(**کامیار سابیر** ،2010: 89) ئەوەتا وەک لە (بەڵگەنامەکانی ژمارە 5، 6) دا هاتووە راشکاوانە هاندانی زارەکان بەدیدەکرێت " ئەمە دەرئەنجامی تێنەگەیشتنە لە ماهییەتی زمان و نەبوونی سیاسەتی زمان و پلانی زمانە " کە بەداخەوە مەترسییەکی گەورە بۆسەر زمانەکەمان دروست دەکات و دواتر جینۆسایدی زمانەکەمانی بەدەستی خۆمان لێیدەکەویتەوە .

9- یەکێک لەو هەنگاوانەی دوژمنانی کورد زۆر بەوردی کاریان لەسەرکردووە " بەکەم زانینی زمانی کوردی و دابڕینی مناڵانی کوردە لە زمانەکەیان هەر بۆیە دەبینین هاندانی خوێندن بە زمانی عارەبی زۆر بەوردی و بەچەندین شێوە کاری لەسەرکراوە هەروەها تەرحیل و دەرکردن و دوورخستنەوەی مامۆستایانی کورد ...تد بەشێک بووە لەو تاوانە وەک لە بەڵگەنامەکانی ژمارە(1-2) دیارە ئەوەی جێی نیگەرانییە ئێستا و لەسایەی دەسەڵاتێکی کوردی خۆماڵیدا ئەوە بەپلانێکی ستراتیجی دادەنرێت و وەزارەتی پەروەردە لەو جۆرە بڕیارانەی دەرکردووە .

پاراستنی زمان لە جینۆساید

1- بەستانداردکردنی زمانی کوردی هەنگاوێکی گرنگی پاراستنی زمانەکەمانە لە لەناوچوون و بەهێزبوون و پتەوبوونی زمانی کوردییە لە هەر رووبەرووبونەوەیەک و دژایەتیکردنێک .

2- پێڕەوکردنی سیاسەتی زمان و پلانی زمان و دواتر دانانی یاسای زمان لەبەر رۆشنایی ئەو پلانەدا بەشێوەیەک خزمەت بە زمانی کوردی بکات .(**ئازاد عزیز**" 2014 : 19) .

3- هەڵوەشاندنەوەی هەربڕیارێک کە لە دژی زمانی کوردی بێت و بایەخی زیاتر بدرێت بە زمانەکەمان لە بوارەکانی پەروەردە و فێرکردن و خوێندنی باڵا .

4- بایەخدان بە وەرگێڕان بۆ زمانی کوردی و لە زمانی کوردیشەوە بۆ زمانانیتر (**ئەمین موتابچی**"2012: 54) هەروەها وەرگێرانی کتێب و سەرچاوەی زانستی بۆسەر زمانی کوردی بە شێوەیەکی گشتی و ئەو سەرچاوانەی کە لە پرۆگرامەکانی خوێندنی باڵا پێویستن بەتایبەتی .

5- کردنەوەی سەنتەری تایبەت بە خزمەتکردنی زمانی کوردی هاوشێوەی سەنتەرەکانی زمان لە وڵاتانی دراوسێ و هەرێمیی و نێودەوڵەتیش ، کە ئەرکیان گەشەپێدان و خزمەتکردنی زمانەکەیانە .

6- توێژینەوەی زیاتر بکرێت لە وشە و لە زاراوە و یاسا سینتاکسییەکانی زارەکانی زمانی کوردی بەمەبەستی سود لێوەرگرتنیان لە پرۆسەی بە ستانداردکردنی زمانی کوردیدا .

7- بەخورتیکردنی بەکارهێنانی زمانی کوردی لە نووسینی تابلۆی رێگاوبان و شوێنکارەکان ....تد چونکە هەموو کاتێک خەڵکی ناوخۆیی و بیانی دەیانبینن و دەیانخوێننەوە .

8- بایەخدانی زیاتر بە ئەکادیمیای کوردی وەک ناوەندیکی فەرمی بۆ خزمەتکردنی زمانی کوردی " بەمەبەستی کۆکردنەوەی پسپۆڕانی زمانی کوردی و بیرو ڕا گۆڕینەوە و توێژینەوە ئەنجام دان و بەڕێوەبردنی کۆنفرانسی تایبەت بە زمانی کوردی .

9- سوود وەرگرتن لە ئەزموونی میللەتان لە خزمەتکردنی زمانانی خۆیان " لەرێی بونیادنانی پەیوەندی بەهێز لەگەڵ سەنتەر و ناوەندە ئەکادیمییەباڵاکانی میللەتانی پێشکەوتوو خاوەنی زمانی ستاندارد و زمانی باڵا .

10-بایەخدانی زیاتر بە زمانی کوردی لە راگەیاندن و میدیاکانی کوردی بەهەموو جۆر و چەشنەکانییەوە بینراو " بیستراو . نووسراو ..تد

11-جەختکردنەوە لەسەر خوێندنی بابەتی زمانی کوردی لەو وڵاتانەی رەوەندی کوردییان هەیە " وەک ماف]کی منداڵانی کورد لەو وڵاتانە و ناساندنی زمانی کوردیشە لەو وڵاتانەدا ، بێگومان ئەمەش بەمەرجی پێڕەوکردنی شێوازی زانستی لە خوێندن بە زمانی دایک و زمانی بیانی لە وڵاتاندا دەبێت . بۆزیاتر بروانە(**ئەبوبەکرعومەر** "2012 : 323).

12-هەر پەیوەست بە خاڵی 11 پێویستە خوولی فێربوونی زمانی کوردی بۆ ئەو بیانیانە بکرێتەوە کە بە مەبەستی خوێندن یان وانەوتنەوە یان نیشتەجێبوون دێنە کوردستان . فێربوونی زمانی کوردی بۆ ئەو بیانیانە بەپێی یاسا رێکبخرێت و بە خورتی بێت .

13-پاراستنی دەستنووس و بەرهەمی کوردی کۆنی شاعیران و نووسەران وەک سامانیکی نەتەوەیی پڕ بەها" و بەڵگەیەکی مێژوویی و دیکۆمێنتی زمانی کوردی (**ئەمین موتابچی**"2012: 54).

ئەنجامەكان :

1- هەڕەشەكان بۆ سەرزمانی كوردی لەلایەن دوژمنانەوە بەمەبەستی لاوازكردن و لەناوبردنی ئەم زمانە بەردەامی هەیە " بۆ گەیشتن بەو ئامانجەیان شێوازی جۆراوجۆر هەر لە بەكارهێنانی هێز و بەپێی یاسا بەكار دەهێنن .

2- بۆ ریگریكردن لە جینۆسایدی زمانی كوردی پێویستە بایەخێكی زۆر بەم لایەنانە بدرێت :

ا- پلانی زمان و سیاسەتی زمان وەک زەمینە خۆشكردن بۆ دەركردنی یاسای زمان

ب- بەستانداردكردنی زمانی كوردی " وەک بناغەی پاراستنی زمانەكەمان .

ت- كردنەوەی سەنتەر و ناوەندی تایبەت بە توێژینەوە و خزمەتكردن و گەشەپێدانی زمانی كوردی .

3- چەند بڕیارێک لە لایەن وەزارەتەكانی پەروەردە و خوێندنی باڵاوە دەركراوە " بەهیچ شێوەیەک خزمەت بە زمانی كوردی ناكەن " بەڵكو زیانێكی زۆریش بە زمانەكەمان دەگەیەنن " بۆیە پێویستە داوابكرێت سەرجەمی ئەو بڕیارانە هەڵبوەشێنرێنەوە .

4- داوا بكرێت زانكۆكان بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكان وەک وەزارەتی پەروەردە " وەزارەتی رۆشنبیری " ریكخراوەكانی پەیوەندیدار ساڵانە كۆنفرانسی تایبەت بە زمانی كوردی رێكبخەن وتوێژینەوەی پێویست لە بوارەجیاجیاكانی زمانەوانی و گەشەپێدان و پێشخستنی زمانی كوردی ئەنجام بدەن .

5- راگەیاندن بە هەموو جۆرەكانییەوە رۆڵی بەرچاوی هەیە لە ناساندنی زمانانداا " بۆیە دەبێت بایەخ بە زمانی راگەیاندنی كوردی بدرێت وەک شێوازیک بۆپاراستن و بە جیهان ناساندنی زمانەكەمان .

6- وەرگێڕان لە زمانی كوردی و بۆزمانی كوردی هەنگاوێكە بۆ ناساندن و پاراستنی زمانی كوردی و ئاشناكردنی میللەتانە بە زمانەكەمان . پێویستە وەرگێڕان بەپێێ بنەما و مەرجە زانستییەكان بێت " بەداخەوە لەئەمرۆدا هەندێ وەرگێڕانی هەڕەمەكی دەبینین " كە نەخزمەت بە زمان دەكات و نە بەخوێنەر و نە بە ئاستی مەعریفی.

سەرچاوەکان:

1- ئازاد عزیز سلێمان "2014 "ململانێی زمان " نامەی ماستەر" ز. سەلاحەددین" کۆلێژی پەروەردە" هەولێر.

2- ئەمین موتابچی "2012" لەپێناو زمانێکی کوردی یەکگرتووی پوختە "، توێژینەوەکانی کۆنفرانسی زانستیی زمانی کورد.

3- ئەبوبەکر عومەر "2012 " کوردانددنی زانستەکان. توێژینەوەکانی کۆنفرانسی زانستیی زمانی کوردی ،هەولێر .

4- بێرنارد کەمرێ و...تد ،2007 ، زمان ، وەرگێرانی، کامیل محمد قەرەداخی، سلێمانی .

5- تاریق جامباز 2012، یاسای زمان ناسنامەی نەتەوە دەپارێزێت .. ، توێژینەوەکانی کۆنفرانسی زانستیی زمانی کوردی ،هەولێر .

6- دارا حمید محمد "2010 " واتاسازی " هەندێ لایەن لە سیمانتیک و پراگماتیک " سلێمانی

7- د. دارا حمید محمد ، 2016 ،. زمانی کوردی لەنێوان سیاسەتی زمان وئاڵانی زماندا . گۆڤاری زانکۆی سلێمانی ذمارە 53 ،

8- د. قەیس کاکل ، 2007 ، ئاسایشی نەتەوەیی و ئاڵاني زمان ، هەولێر.

9- کامیار سابیر ، 2010 ، ئەنسرۆپۆلۆژیای زمانی کوردی " سلێمانی .

10-لویس جان کالفی ،2012 ، شەری زمان و سیاسەتی زمانەوانی ، و. بەهادین جەلال، هەولێر .

11-د. مارف خەزنەدار "2002 "مێژووی ئەدەبی کوردی" دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس" هەولێر

12-د. محمد زەهاوی و د. دارا حمید" 2015 " زمان و بیر " گۆڤاری الاستاد ژ " بەغدا

13-مەلاعبدالکریمی مودەریس و فاتح مەلا کەریم ،1976 ، دیوانی نالی ، بەغدا

14-د. محمد معروف فتاح ،1990، زمانەوانی ، هەولێر

15-د. نەریمان عەبدوڵاخۆشناو ،2013 ، زمانی ستانداردی کوردی ، هەولێر .

16-د. هۆگر محمود فرج " 2012 " چەردەیەک دەنگ و مۆرفیم و وشەی جودایيخواز لەنێوان کرمانجی باکور و ناوەڕاستدا " توێژینەوەکانی کۆنفرانسی زانستیی زمانی کوردی " هەولێر .

17-علی عبدالواحد وافی " 2009 " علم اللغه " مصر للطباعة والنشر " اسکندریه

18-محسن محمد المتولی "2001 " کرد العراق منذ الحرب العالمیه الاولی 1914 حتی سقوط الملکیه فی العراق 1958 .بیروت لبنان

19- Crystal , D,(2010), Allttle Book of Language , First published, Yale. University prees.

20- Mish, Fredrick C. ed. Merriam Webster's Collegiate Dictionary. 11th edition. Massachusetts: Merriam Websters, Incorporated . 2004

بەڵگەنامەی ژمارە 1

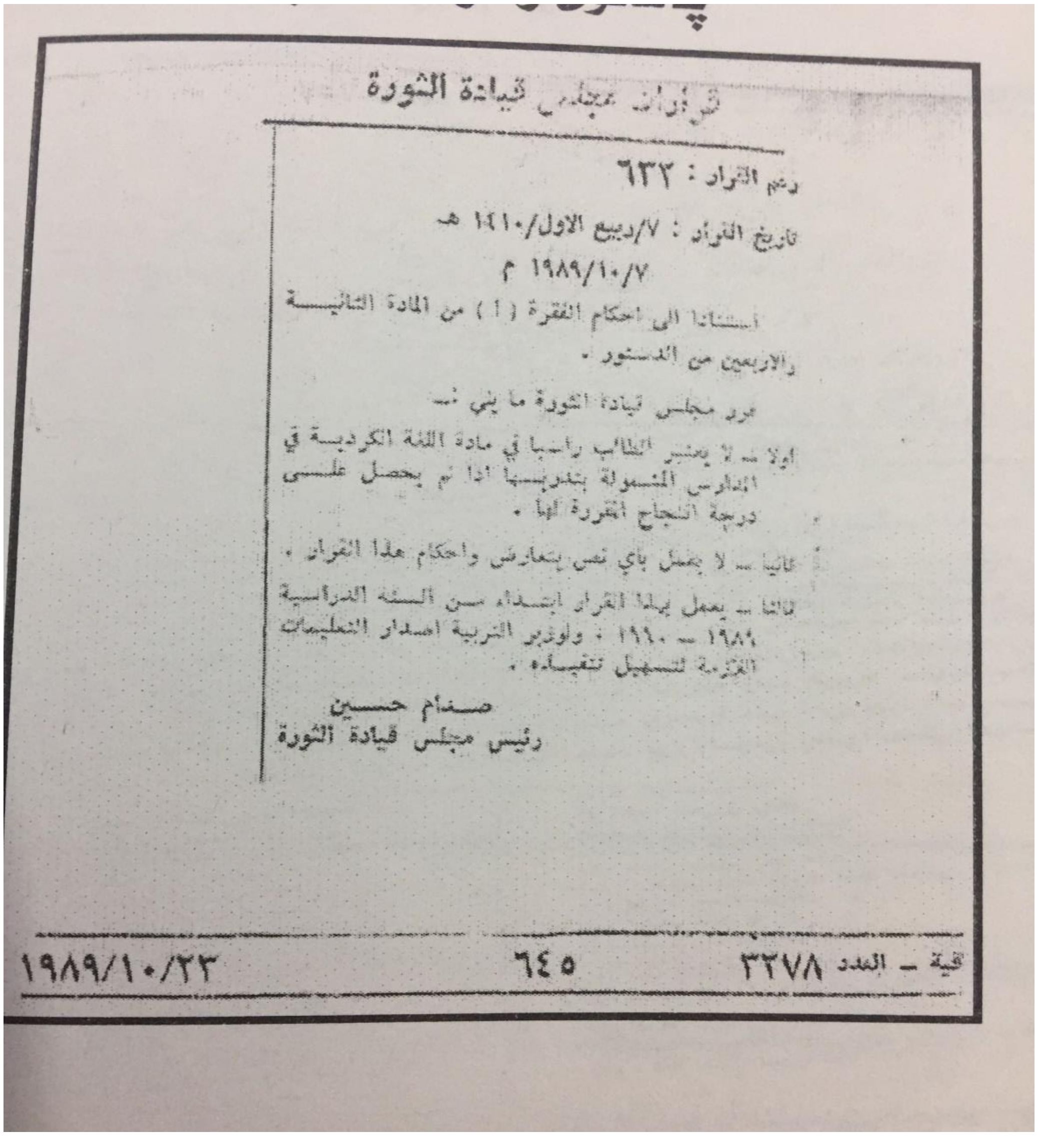

قرارات مجلس قيادة الثورة

رقم القرار : ٦٣٢

تاريخ القرار : ٧/ربيع الاول/١٤١٠ هـ

١٩٨٩/١٠/٧ م

استنادا الى احكام الفقرة (ا) من المادة الثانية والاربعين من الدستور .

قرر مجلس قيادة الثورة ما يلي :-

اولا - لا يعتبر الطالب راسبا في مادة اللغة الكردية في المدارس المشمولة بتدريسها اذا لم يحصل على درجة النجاح المقررة لها .

ثانيا - لا يعمل باي نص يتعارض واحكام هذا القرار .

ثالثا - يعمل بهذا القرار ابتداء من السنة الدراسية ١٩٨٩ - ١٩٩٠ ، ولوزير التربية اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذه .

صدام حسين
رئيس مجلس قيادة الثورة

قية - العدد ٣٢٧٨ ٦٤٥ ١٩٨٩/١٠/٢٣

سەرچاوەی بەڵگەنامە (نەریمان خۆشناو، 2013 : 510)

بەڵگەنامەی ژمارە 2

جمهورية العراق

وزارة الداخلية
الشؤون الامنية

العدد/ ٧٢٤٥
التاريخ/٢/٧/٢٠٠٠م

الى / محافظة التاميم / ك خ
م / تعليمات رقم /١٤/م/٦٥٤

بناء على ما جاء بترجيهات ديوان الرئاسة المرقم ٨٤٦٩ في ٧/٦/٢٠٠٠ والمبلغ الينا بكتاب مجلس الوزراء هيئة التخطيط المرقم ٦٤٢١ / ش ق في ٨/٦/٢٠٠٠.

وبعد دراسة الخطة المستمرة لتطهير مدينة كركوك من العرق الدخيل فقد اصدرنا التعليمات التالية:

أولاً: المباشرة بترحيل المواطنين الغير العرب في الاقضية والنواحي والقرى التابعة لمحافظة التاميم على ضوء التوجيهات الخاصة والاسباب الموجبة لذلك.

ثانياً: يخول المواطنين المشمولين بالترحيل من التوجه الى محافظة الرمادي (الانبار) او المحافظات الشمالية (السليمانية) فقط.

ثالثاً: المرحلون الذين يختارون محافظة الانبار يسمح لهم بنقل جميع اثاث بيتهم وحصتها الاجهزة الكهربائية. ومصادرتها للمتوجهين الى منطقة الحكم الذاتي.

رابعاً: ايقاف ترحيل المواطنين التركمان لاسباب عدم تصحيح قومياتهم وحتى اشعار اخر وبذل الجهود لارغامهم على تغيير قومياتهم.

خامساً: ينفذ التعليمات اعلاه اعتبارا من ١٥/٧/٢٠٠٠.

موقع الفريق الركن
سعدون علوان المصلح
و/ وزارة الداخلية للشؤون الامنية

نسخة منه الى/
١- مجلس الوزراء هيئة التخطيط كتابكم المرقم ٦٤٢١ / ش ق في ١٨/٦/٢٠٠٠.
٢- ش ح س / الوزارة للحفظ
٣- مديرية الامن العامة للعلم والاطلاع

سەرچاوەی بەڵگەنامە (ئازاد عزیز ، 2014 : 148)

بەڵگەنامەی ژمارە 3

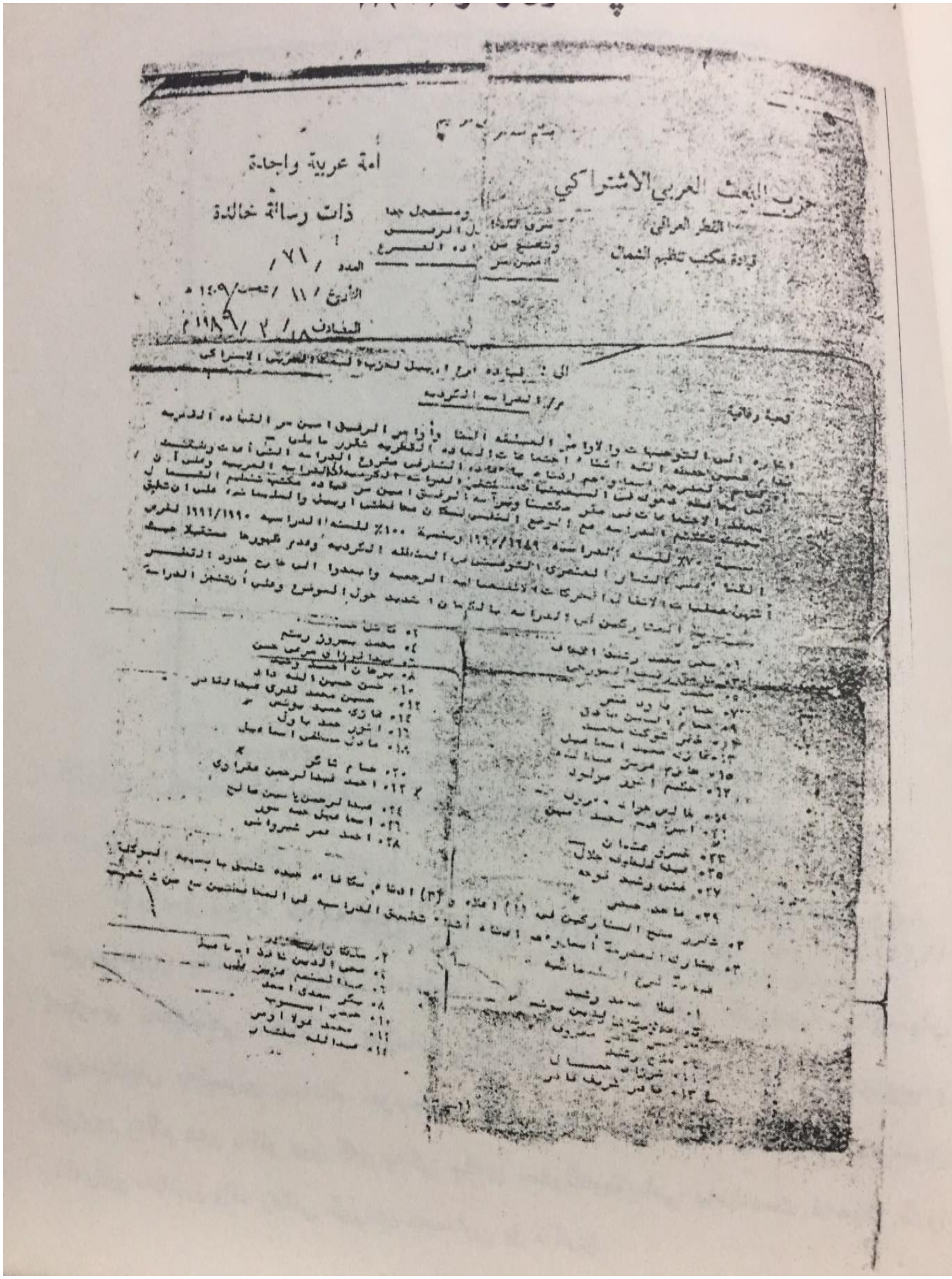
حزب البعث العربي الاشتراكي
القطر العراقي
قيادة مكتب تنظيم الشمال

أمة عربية واحدة
ذات رسالة خالدة

العدد / ٧١ /
التاريخ / ١١ / شعبان / ١٤٠٩ هـ
المصادف / ٨ / ٣ / ١٩٨٩ م

الى / قيادة فرع اربيل لحزب البعث العربي الاشتراكي
م / الدراسة الكردية

تحية رفاقية

سەرچاوەی بەڵگەنامە (نەریمان خۆشناو 2013 : 509)

بەڵگەنامەی ژمارە 4

(٤) ... ژمارە

بسم الله الرحمن الرحيم

سري وشخصي

حزب البعث العربي الاشتراكي
قيادة قطر العراق
تنظيمات محافظتي التأميم والسليمانية

امة عربية واحدة
ذات رسالة خالدة

١٦٤/ر

٩ شعبان ١٤١٤ هـ
٢١/ ١/ ١٩٩٤ م

تحية رفاقية

الى / لجنة الشمال – السكرتارية

الموضوع : نقل معلمين ومدرسين وموظفين

اولا – اعلمتنا قيادة فرع التأميم ان وزارة التربية وجهت كتابها المرقم س/١٩ في ١٩٩٤/١/٨ المعطوف على كتابكم ٢٩/٢٤ في ١٩٩٤/١/٤ الذي تقرر بموجبه نقل ١٠٦ مدرس ومدرسة و ١٥٩ معلم ومعلمة و ١٥ موظفا و ١٤٦ موظف خدمي (حارس وفراش) الى خارج محافظة التأميم وهؤلاء جميعا من القومية الكردية ، وقد اصدرت الوزارة اعلاه تعليمات بصدد التنفيذ وكما يلي :-

١. يتم البدء بتنفيذ النقل بالنسبة للموظفين من ديوان المديرية العامة لتربية التأميم بعد العطلة الربيعية .
٢. معالجة الشواغر الناجمة عن ذلك بالنقل من المحافظات الاخرى .
٣. يتم البدء بالتنفيذ بالنسبة للمعلمين والمعلمات والمدرسين والمدرسات نهاية العام الدراسي الحالي وخلال فترة التنقلات الاعتيادية وعلى وجبات وتعطى اسبقية النقل للعزاب والعازبات وبعدهم المتزوجون .
٤. يتم سد الشواغر بالنقل من المحافظات الاخرى القريبة .

ثانيا :- ان قيادة فرع التأميم كانت قد قدمت مقترحات بخصوص نقل موظفي الدولة والعاملين في جهاز التربية من الاكراد الذين تم تسفيرهم في حينه بشكل مؤقت من محافظات الحكم الذاتي والنازحين الى

التأميم ان تكون مواقع اشتغالهم في مدارس القرى والارياف ضمن محافظة التأميم وخاصة العربية منها والى حين تحرير محافظات الحكم الذاتي من العملاء انشاء الله .

كما ورد في مقترحات الفرع اعطاء امتيازات للمعلمين والمدرسين من غير العرب وترغيبهم بالنقل الى خارج محافظة التأميم .

ثالثاً- مدارس المحافظة تشكو من عوائق مستعصية حاليا " كالاتي :-

أ- المدرسون (٢٢٧) عاملا في حالة نقل الاكراد يصبح العدد (٣٣٣) .

ب- المعلمون (٦٥٢) شاغر في حالة نقل الاكراد يصبح العدد (٨١١) .

جـ- الخدميين (٧٠٠) شاغر في حالة نقل الاكراد .

وان هذه العوائق سوف تؤثر تأثيرا " مباشرا " على سير العملية التربوية في مدارس المحافظة .

رابعاً- في حالة تنفيذ عملية النقل من المحتمل ان الاغلبية منهم لا يلتزمون بالتنفيذ لانهم سيتركون وظائفهم ويبقون في المحافظة واحتمال التحاق قسماً منهم الى محافظات الحكم الذاتي وهذا يشكل عبء امني وجديد لعدم وجود ما يلزم هؤلاء بالالتحاق الى وظائفهم المنقولين اليها خاصة صغار الموظفين للظروف المالية ومسألة السكن .

وان نقل هذه الاعداد من المعلمين والمدرسين والموظفين من جهاز التربية يشكل حالة يمكن ان تستغل من قبل الجهات المعادية لتأجيج مواقف معينة نحن في غنى عنها في المرحلة الحالية . فقد اقترحت قيادة الفرع تأجيل عملية النقل في الوقت الحاضر .

نؤيد مقترح قيادة الفرع .

راجين التفضل بالاطلاع وباتروه مناسبا " مع التقدير .

ودمتم للنضال .

الرفيق
خضر عبد العزيز الدوري
مسؤول التنظيمات
٢٠ / ٩ / ١٩٩٤

١٤٠

((٢ـ٣))

سەرچاوەی بەڵگەنامە (ئازاد عزیز ، 2014 : 149)

بەڵگەنامەی ژمارە 5

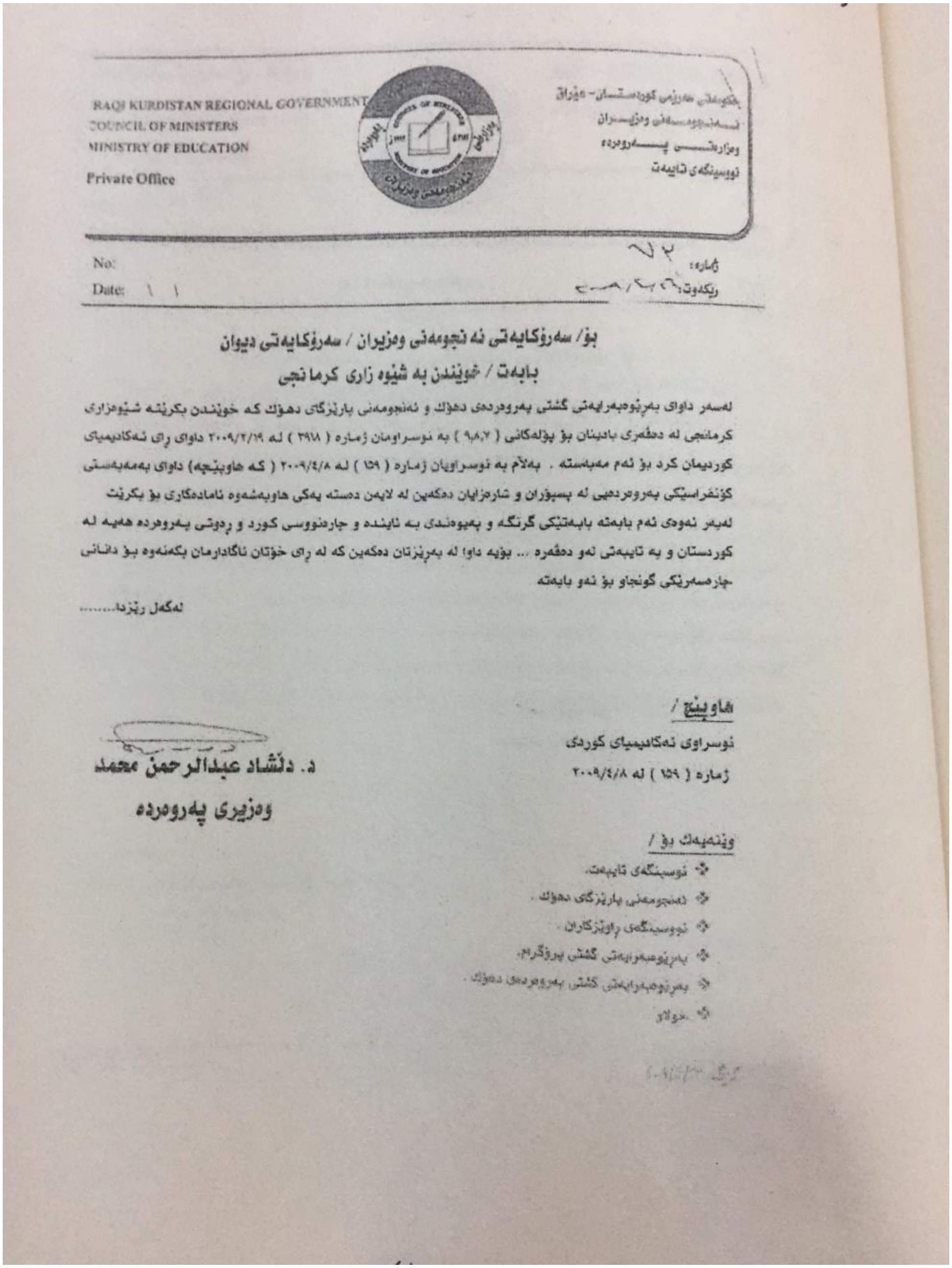

IRAQI KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT
COUNCIL OF MINISTERS
MINISTRY OF EDUCATION
Private Office

حکومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی پەروەردە
نووسینگەی تایبەت

No: ژمارە: ٧٦٢
Date: / / ڕێکەوت: ٢٠٠٩/٥/٢٦

بۆ/ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران / سەرۆکایەتی دیوان

بابەت / خوێندن بە شێوە زاری کرمانجی

لەسەر داوای بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی دهۆک و ئەنجومەنی پارێزگای دهۆک کە خوێندن بکرێتە شێوەزاری کرمانجی لە دەفەری بادینان بۆ پۆلەکانی (٧،٨،٩) بە نوسراومان ژمارە (٣٩١٨) لە ٢٠٠٩/٢/١٩ داوای ڕای ئەکادیمیای کوردیمان کرد بۆ ئەم مەبەستە . بەڵام بە نوسراویان ژمارە (١٥٩) لە ٢٠٠٩/٤/٨ (کە هاوپێچە) داوای بەمەبەستی کۆنفرانسێکی پەروەردەیی لە پسپۆران و شارەزایان دەکەین لە لایەن دەستە یەکی هاوبەشەوە ئامادەکاری بۆ بکرێت لەبەر ئەوەی ئەم بابەتە بابەتێکی گرنگە و پەیوەندی بە ئایندە و چارەنووسی کورد و ڕەوتی پەروەردە هەیە لە کوردستان و بە تایبەتی لەو دەڤەرە ... بۆیە داوا لە بەڕێزتان دەکەین کە لە ڕای خۆتان ئاگادارمان بکەنەوە بۆ دانانی چارەسەرێکی گونجاو بۆ ئەو بابەتە

لەگەڵ ڕێزدا........

د. دلشاد عبدالرحمن محمد
وەزیری پەروەردە

هاوپێچ /
نوسراوی ئەکادیمیای کوردی
ژمارە (١٥٩) لە ٢٠٠٩/٤/٨

وێنەیەك بۆ /
- نوسینگەی تایبەت.
- ئەنجومەنی پارێزگای دهۆك .
- نووسینگەی ڕاوێژکاران .
- بەڕێوەبەرایەتی گشتی پرۆگرام.
- بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی دهۆك .
- دۆسیە

سەرچاوەی بەڵگەنامە (نەریمان خۆشناو 2013 : 485)

بەڵگەنامەی ژمارە 6

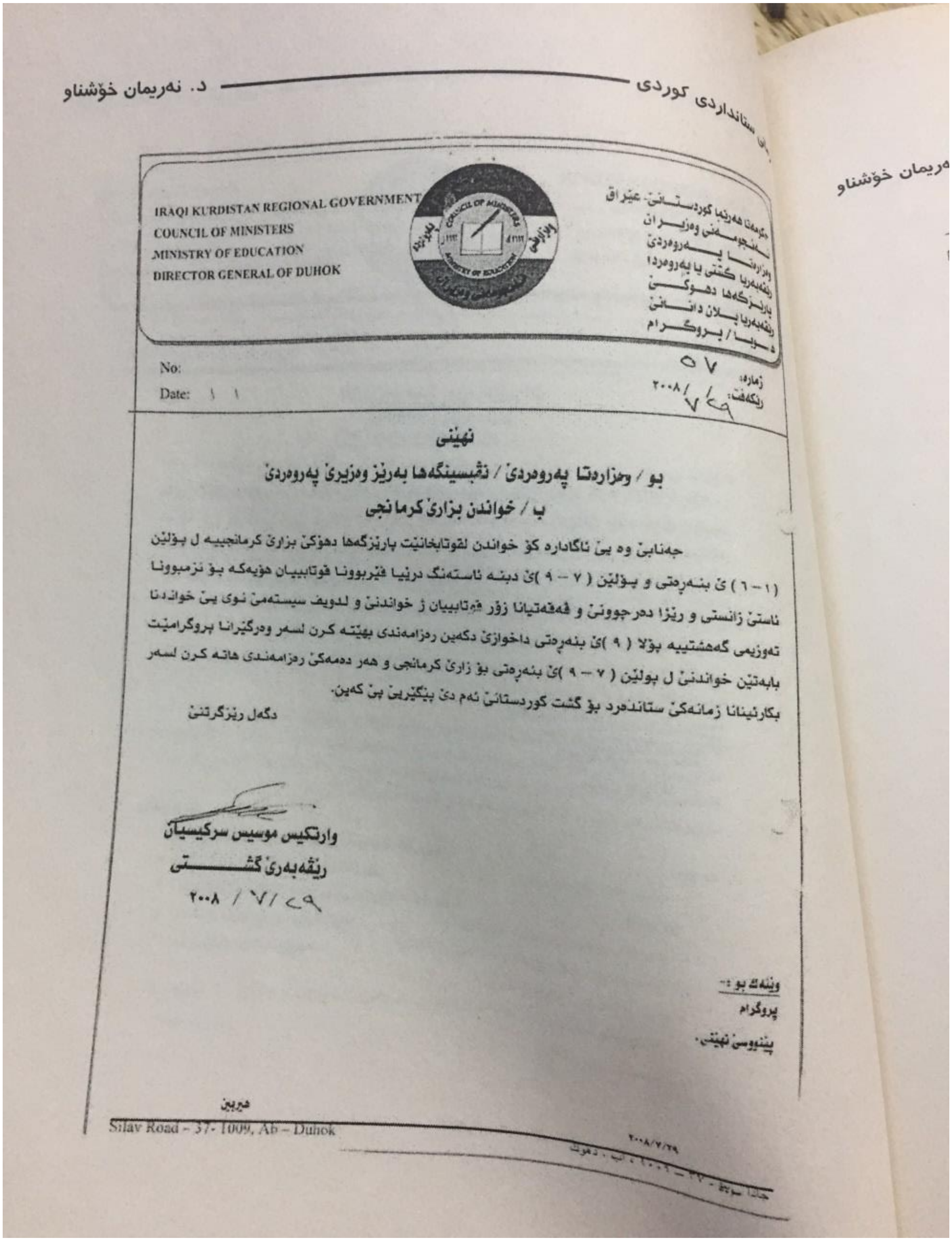

د. نەریمان خۆشناو ——— ستانداردی کوردی

IRAQI KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT
COUNCIL OF MINISTERS
MINISTRY OF EDUCATION
DIRECTOR GENERAL OF DUHOK

حکومەتا هەرێما کوردستانێ- عێراق
ئەنجومەنێ وەزیران
وەزارەتا پەروەردێ
رێقەبەریا گشتی یا پەروەردا
پارێزگەها دهوکێ
رێقەبەریا پلان دانانێ
دەزگا / پروگرام

No: ٥٧ :ژمارە
Date: / / ٢٠٠٨/٧/٢٩ :رێکەفت

نهێنی

بو / وەزارەتا پەروەردێ / ئۆفیسینگەها بەرێز وەزیرێ پەروەردێ

ب / خواندن بزارێ کرمانجی

جەنابێ وە پێ ئاگادارە کو خواندن لقوتابخانێت پارێزگەها دهوکێ بزارێ کرمانجییە ل پۆلێن (١ - ٦) ێ بنەڕەتی و پۆلێن (٧ - ٩) ێ دبنە ئاستەنگ درێیا فێربوونا قوتابییان هۆیەکە بۆ نزمبوونا ئاستێ زانستی و رێژا دەرچوونێ و قەقەتیانا زۆر قوتابییان ژ خواندنێ و لدویف سیستەمێ نوی یێ خواندنا تەوزیمی گەهشتییە پۆلا (٩) ێ بنەڕەتی داخوازێ دکەین رەزامەندی بهێتە کرن لسەر وەرگێرانا پروگرامێت بابەتێن خواندنێ ل پولێن (٧ - ٩) ێ بنەڕەتی بۆ زارێ کرمانجی و هەر دەمەکێ رەزامەندی هاتە کرن لسەر بکارئینانا زمانەکێ ستاندەرد بۆ گشت کوردستانێ ئەم دێ پێگیرییێ پێ کەین.

دگەل رێزگرتنێ

وارتکیس موسیس سرکیسیان
رێقەبەرێ گشتی
٢٠٠٨/٧/٢٩

وێنەک بو:-
پروگرام
پێنووسێ نهێنی.

هریین

Silav Road - 37- 1009, Ab - Duhok

سەرچاوەی بەڵگەنامە (نەریمان خۆشناو ، 2013 : 481)

الملخص

هذه الدراسة الموسومة ب(جينوسايد اللغة ، اللغة الكوردية مثالا) تبحث نوع من انواع الجينوسايد وهو جينوسايد اللغة ، و هذا النوع من جرائم الابادة الجماعية للغات كانت قد حدث سابقا الا انها تعاود الحدوث في عصرنا هذا ولكن باساليب و طرق جديدة ، هذة الدراسة محاولة لعرض ماتعرضت لها لغتنا الكوردية من محاولات الابادة ولكنها ظلت صامدة . وقد اعتمدنا في بحثنا المنهج الوصفي التحليلي ، وقسمنا البحث الى مقدمة و فصلين :

تتناول الفصل الاول تعريف الجينؤسايد لفظا ومعني، وملخص لجرائم الاباد الجماعية واساليبها ضد اللغات

الفصل الثاني حصص لدراسة مفهوم جينوسايد اللغات و القوانين التي اتخذت من قبل الحكمومات العراقية السلبقة لاضعاف اللغة الكوردية و ابادتها .

وفي الختام عرض لاهم النتائج التي توصل اليه الباحث ، مع الاشارة الى المصادر و المراجع

Abstract

The paper entitled " linguistic genocide: The Kurdish Language as an Example" is an attempt to clarify another kind of genocide which is ' linguistic genocide'. It exists in history, but we aim at the attempts exerted by the enemies of the Kurds to genocide its language, along with the resistance that the Kurdish language showed so far gainst such attempts. The study uses a descriptive analytical approach and for that purpose the paper is divided into an introduction and two sections:

The first section defines genocide as a word and as meaning along with the quick review of the mass crimes and their methods against the languages.

Section two is devoted to the concept of linguistic genocide and the laws issued by the pre-Iraqi governments to weaken and annihilate the Kurdish language.

At the end some of the significant conclusions are mentioned with the list of references.